

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/67/74-78>**Xəfayət Müzəffər qızı Əliyeva**

Naxçıvan Dövlət Universiteti

doktorant

xafayataliyeva@gmail.com

**CƏLALƏDDİN RUMİ YARADICILIĞINDA TƏRBIYƏ PROSESİNİN
VASİTƏ VƏ ÜSULLARINA BİR NƏZƏR***Açar sözlər: Mövlana Cəlaləddin Rumi, Mövlana Cəlaləddin Rumi yaradıcılığında tətbiq olunan tərbiyə üsulları, vasitə və üsullar, söz və sözün qüdrəti, ədəb qaydaları***A look at the means and methods of the educational process in the works of Jalaladdin Rumi
Summary**

For the first time the essence, components, means and methods of upbringing - the main base of creativity of Mevlana Jalaladdin Rumi became the object of analysis and research in the article . It is noted that Mevlana skillfully used in educational work such methods as moral conversations, examples, recommendations, advice, praise, applause, instructions, persuasion and training, encouragement and punishment, which are widely used in educational work. He protudes from a unified position, considering it is necessary to adhere to unity in terms of eliminating the contradictions that appear in this process. It also emphasizes that the exemplary life path of the prophets, imams and Sufis had such a great influence on Mevlana's personal life that he became an example for his students and the Turkic peoples in general and had a great positive impact on their upbringing. It is an indisputable fact that Mevlana not only expressed his thoughts, instructing those who were around him (his sons Sultan Veled, Alaaddin, Amir Alim Chelebi and daughters Maliku, Kimya and others), but he also served as an example with his behavior and life style.

Key words: *Mevlana Jalaladdin Rumi; educational methods used in the works of Mevlana Jalaladdin Rumi; means and methods, Word and the power of the word; rules of etiquette.*

Mövlanaşünaslıqda tərbiyəçi (Mövlana) tərbiyə olunanı (şagirdini, tələbəsini və ya oxucusunu) sözün qüdrətindən doğan vasitə və üsullarla tərbiyə edir. Sözü “insanın əbədi dostu”, “can məməsindəki süd” hesab edən Mövlana sözə böyük dəyər vermiş, onun qədir-qiymətini bilməyin əhəmiyyəti haqqında öz dəyərli məsləhətlərini vermişdir. Sözü, onun mahiyyətini, ifadə tərzini insanın psixologiyası, həyata baxışı, insanlara münasibəti ilə bağlayır; sözü insan qəlbinin tərcümanı hesab edir:

Bu ağılın qüdrəti, düşünməkdən yaranmış,
Lakin sən heç bilmirsən, fikir hardan canlanmış.
Amma söz dalğasını, lətafətlə hiss etsən
Onun mənfəətini, çox şəffaf görəcəksən.
Çünki elmdə hər vaxt, fikirlər dalğalanır,
Onun sözü, səsindən, surət özü yaranır.
Sözdən surət doğuldu, tezliklə də yox oldu,
Dalğaların özü də, dəniz qəlbinə doldu (1, 104).

Mövlanaya görə, söz üçün zaman və məkan hüdudu yoxdur. Sözdən istifadə məsələləri Mövlananın yaradıcılığının özəyini təşkil edir. Tərbiyəvi əhəmiyyət kəsb edən bu məsələlər bəzən elmi, bəzən arzu, bəzən isə məsləhət dairəsində etik əhəmiyyət daşıyır. Hər şeydən əvvəl, tərbiyəvi məna verməyən mənasız sözləri, sözçülüüyü, uzunçuluğu, naqqallığı su üstündə yazılan yazıya bənzədir. Mövlana deyir ki, “Hədisdir mövlamızdan, söz qısa məna böyük” (1, 179) olmalıdır.

Yadımdan çıxarsa, öz nitqində bir sözü,
Fikrini başa düşməz, həm dinləyən, həm özü.
Ey sən, belə zamanı qabaqcadan tez görsən,

Dinlə, özün-özünü, bəs haçan görəcəksən.
Sözlə mənə mühiti, can deyildirsə əgər,
Xalığın canı necə, fikrini bəyan edər (1, 134).

Mövlana sözün böyük həyati əhəmiyyətinə, onun həm müsbət, həm də mənfi istiqamətdə təsir gücünə işarə edir; sözün qədrini bilməyi, ondan yerli-yerində istifadə etməyi vacib sayır və “Sən sözün qədrini bilməyənlərdən qaç”, “Həmişə müxtəsər söylə sözünü”, “çünki ulaqqulaqlı, qanmaz aqıl sözünü” (1, 96) – deyir.

Tərbiyə işində istifadə olunacaq üsullar fərqli mövqedən çoxdur. Mövlana yazır ki, tərbiyəçi (valideyn, müəllim və b.) sözü elə üsul, tərz vasitəsilə deməlidir ki, o söz səmərəli və uzunömürlü olsun. Düzdür, Mövlana tərbiyənin üsullarını tərz və vasitələr sistemi adlandırmasa da, ancaq belə priyomlardan istifadə etmişdir. Tərbiyəçini daşa, atəşə bənzədən Mövlana tərbiyə olunan uşağı (şagirdi, tələbəni) dəmirə bənzədir. Sözü güclü təsir qüvvəsi hesab edən Mövlana deyir ki, sözü bəzən nağılla, bəzən sözlə, bəzən də sadəcə baxışlarıyla elə deməlisən ki, qarşıdakının mənəviyyatına, ruhuna, əqlinə, hissinə təsir etsin. Sözü demək mümkündür, lakin sözü elə anda, zamanda deməlisən ki, o söz tərbiyəvi əhəmiyyətini qorusun, ucuz sözə çevrilməsin.

Dil özü bir daş kimi, bəzən də atəş kimi,
Dildən çıxan sözlərsə, hədəfdəki, daş kimi.
Dağı – dəmirə ey dost, sən vurma heç vaxt yersiz,
Bəzən nağılla – sözlə, bəzən səssiz-səmirsiz (1, 142).

Göründüyü kimi, Mövlana yalnız bir şair deyil, həm də bir alim, müəllim, tərbiyəçi kimi müsbət keyfiyyətləri təlqin etdiyi kimi, həm də insanları şər işlərdən kənar olmağa, doğruluğa, yaxşılıq etməyə çağırır. Sözün Göydən gəldiyini deyən Mövlana sözün yüksəkliyini qorumağı məsləhət bilir. Yersiz danışmağı, qiybət qırmağı, nitqdə xoşa gəlməyən sözlər işlətməyi pisləyir: “Ey dedi-qoduya qapılanlar; dilin, qulağın öyüdünü və sözünü arayanlar! Alçaq duyğunun qulağına pambıq tıxayın, gözünüzdən duyğu bağıni çıxarın. Sırr qulağının pambığı baş qulağıdır. Bu kar olmazsa, içdəki qulaq kardır. Hissiz, qulaqsız və düşüncəsiz olun ki, “Dön” kitabını (Qurani-Kərimin 89-cu ayəsinin Əl-fəcr (Dan yeri) surəsinin 28-ci ayəsindəndir: “Dön Rəbbinə, sən Ondan, O da səndən razı olaraq!” – X.Ə.)” duyasınız. Çoxbilmişlik dedi-qodusunda olduqca sən, yuxudakı danışıqdan necə xəbər olar? Bizim sözumüz və əməlimiz çöldəki davranışdır. İçdəki davranış səmanın üzərindədir (2, 87). Mövlana gözəl, yatımlı, ürəyi, qəlbi oxşayan sözlərdən istifadə etməyi tövsiyə edir: “Dodağından ədəbsizcə bir söz çıxmaması üçün yüz qorxu və ədəblə qapının (dodağın anlamında – X.Ə.) halqasını vur” (2, 228).

Mövlana elmi pedaqogikada tələblərdə vahidlik və kollektiv təsirin vahidliyinin gözlənilməsi prinsipini əsas götürür, prosesdə özünü bürüzə verən ziddiyyətlərin aradan qaldırılması baxımından vəhdəti gözləməyi zəruri sayaraq vahid mövqedən çıxış edir. Mövlananın yaradıcılığında təsvir etdiyi tərbiyə üsullarını aşağıdakı kimi ümumiləşdirmək mümkündür: 1) əxlaqi görüşlərin formalaşdırılması; 2) şüurun və əqidəni formalaşdırılması; 3) düzgün davranış və vərdişlərin yaradılması; 4) inandırmaq və alıxdırmaq; 5) rəğbətləndirmək və cəzalandırmaq; 6) tərbiyələndirici situasiya yaratmaq və s.

Tərbiyə işində geniş istifadə edilən üsullardan biri əxlaqi söhbətdir. Mövlana yaradıcılığında onlarla əxlaqi söhbətləri ilə (“Baqqal kişi və Tutuquşu hekayəsi”, “Arif adam haqqında təmsil “Tanrı ölüm anında nəfləri bağışlar” ayəsinin təfsiri”, “Yəhudi padşahının bir uşaqlı qadını gətirməsi, onu oda atması, odun ortasında uşağın dilə gəlib danışması”, “Peyğəmbərin adını istehzayla çəkən arsız və sırtıq şəxsın ağzının əyilməsi”, “Əzrayıl əleyhissalamın bir kişiye baxması, onun Süleyman sarayına qaçması, təşəkkülü cəhdə dəyişməni bəyan etməsi və buna səy edib, çalışması”, “Adəm əleyhissalamın hekayəti. Qəzanın onun bəsirət güzünü bağlaması, haram olunmuşu yaxşı-pisinə baxmadım inkar etməsi”, “Ömərün Rum qeysərinin elçisi ilə dialoqa girməsi” və s.) tərbiyə üsulundan bir pedaqoq-maarifçi kimi geniş istifadə etmişdir. Təfsirləri, hekayətləri, təmsilləri, macəraları, bəyanları oxuyan zaman görürük ki, Mövlana uzun zaman elmi-ədəbi, hüquqi-pedaqoji-psixoloji axtarımlar aparmış, deyilmişlərdən, yazılmışlardan faydalanmış, istifadə etmiş, lakin onları təkrar etməmiş, fikirdə, sənətdə orijinalıq yaratmışdır. Əxlaqi

görüşlərinin mahiyyəti adlarını çəkdiyimiz və çəkə bilmədiyimiz didaktik fəlsəfi-əxlaqi məsnəvidə öz aydın əksini tapmışdır. Mövlananın əsərləri tərcümə olsa da, deyə bilərik ki, fikirlərində şərh üslubu, ümumiləşdirmə səviyyəsi aydındır, səlisdir. Oxunaqlı bir dillə yazıldığına görə oxucunun hiss və duyğularına mənəvi-əxlaqi keyfiyyət formalaşmasından mükəmməl təsir göstərir.

Mövlana yaradıcılığında rast gəldiyimiz tərbiyə üsullarından biri də nümunədir. “Divani-Kəbir”, “Fihi ma fih”, “Məcalisi-Səbə”, “Məktubat”, “Məsnəvi” kimi adlı traktatlarından kifayət qədər tərbiyəvi fikirlər (“Təvazökarlıq”, səh.28; “Uşaqlarla davranış”, səh.34; “Cənnət istəyirsənsə, heç kimdən bir şey istəmə”, səh.35; “İtlərin məhəbbəti aralarına bir sümük düşənə qədərdir”, səh. 37; “Peyğəmbər evinin bənzəri”, səh. 38; “Çəyirdəkli əncir”, səh.39; “Səmimi qəlbədən olan görüşməyi çox sevirəm”, səh. 40 və s. (3)) nümunə gətirmək olar. Öz müsbət keyfiyyətləri ilə əsil örnəyə çevrilmiş Mövlananın “Dünya malı qəlbə yox, əldə olmalıdır” adlı əxlaq dolu bir nümunəsinə nəzər salaq: Səlcuq sultanı Rükəddin Həzrəti Mövlanaya beş kisə qızıl göndərir. Əxlaq nümunəsi Həzrəti Mövlanaya gözüünün yanı ilə belə olsun qızıllara baxmadan tələbələrinə deyir: “–Məni həqiqətən sevirsinizsə, bu qızılları çöldəki palçıqın içinə atın! Onun istəyini dərhal yerinə yetirirlər. O qədər qızılın palçıq üçün atıldığını görən insanlar onları toplamaq üçün qaçırlar. Elə hərisliklə axtarırlar ki, üst-başları, üz-gözləri palçıqə batır. Həzrəti Mövlana tələbələrinə onların bu vəziyyətini göstərərək belə deyir: – O qızıllar bu gördüyünüz dünya əhlinin üst-başını batırdığı kimi, axirət əhlinin də qəlbini qaraldar, kirlədən, beləliklə də müxtəlif günahlara sövq edib ibadətlərdən uzaqlaşdırar. Bu sözlərimi səhv başa düşmyin. “Dünya üçün çalışmayın” demək istəmirəm. “Dünya malının məhəbbətini qəlbinizə salmayın” deyirəm. Heç ölməyəcəkmis kimi dünya üçün, sabah öləcəkmis kimi də axirət üçün çalışmağın lazım olduğunu hamı bilir. Burada diqqət ediləcək məsələ hərislik və tamahdan qaçaraq əldə olana qane olmaqdır. Dünyada axirət səadəti üçün çalışmaq, qazanmaq və niyyəti saflaşdırmaq lazımdır. Çünki islam insanlara faydalı olmağı əmr edir. Ən böyük səadət, ən böyük sərmayə halal qazanıb, xeyir və yaxşılıq edərək axirətə göndərməkdir. Buna baxmayaraq, əsl sərmayə mal, mülk, pul deyil, elm, əməl, ixlas (ixlas – təmiz mənasında – X.Ə.) və gözəl əxlaqdır” (3, 26).

Göründüyü kimi, Mövlana öz nümunəviliyi ilə tələbələrinə də dünya malına qəlbə məhəbbət bəsləməməyi, tamahkarlığa nifrət bəsləməyi məsləhət görür. Dünya malına əsir olanlar heç zaman mənəvi yüksəkliyə qalxa bilməyəcəklər deyir. Mövlana tamah əsiri olanları ismətsiz adlandırır. Onları Fironlara bənzədir və məsləhət edir ki, nəfsinə qalib ol, cəhənnəm qapısını üzünü bağla.

Oğul nəfsin sifətin, öyrənərsən böylə sən,
Öyrən sən Cəhənnəmi, yeddi qapısıyla sən,
Hər bir nəfsdə hiylə, hər bir hiylədə nəfs var,
Yüz Fironlar nəslinin, nəfsində qəlbi var (1, 72)

Mövlana tələbələrinə nəfsi cəhənnəm kimi, cəhənnəmi isə yeddi başlı əjdaha kimi təqdim edir. Nəfsi ucu-bucağı görünməz bir dəryaya bənzədir. Yeddi dəniz suyu içsələr belə yenə də nəfsinə qalib gələ bilməyənlərin nəfsi sönməz. Nəfs atəşi bir az da qabarar. Nəfs neçə-neçə daş ürəkli kafirləri zəlil etdi – deyir.

Bu nəfs bir cəhənnəmdir, cəhənnəm əjdahadır,
Heç zaman əskik olmaz, o sanki bir dəryadır.
Yeddi dənizi içər, yenə yangısı sönməz,
Heç azalmaz atəşi, susuzluqdan o dönməz.
Daş ürəkli kafərlər, onun əlindən zəlil,
Qaç bilməmiş ondan, olmuşdur zarü-xəlil (1, 124).

Nəfsi, həmçinin “alçaq”, “hiyləgər” adlandıran Mövlana deyir ki, əgər nəfsinlə məşvərət etməli olsan, nə desə o alçağın tərsini et. Sənə namaz və oruc əmr etsə də orda nəsə bir hiylə var bil. İşlərdə nəfsinə məşvərət etmək, nə deyərsə onun əksini etmək yetkinlikdir. Yoxsa onunla başa çıxma bilməzsən və mübarizə edə bilməzsən.

Mövlana peyğəmbərlərin, imamların, sufilərin nümunə dolu həyatlarından o qədər bəhrələnmişdir ki, öz şəxsi həyatındakı nümunə üsulları ilə tələbələrinə bir örnək olmuş, tərbiyələrinə böyük müsbət təsir göstərmişdir. Mövlananın dostlarına, tanışlarına və tanımadıqlarına

özünü davranış nümunəsi kimi göstərdiyi “Vəfalı dost”a da nəzər salaq: “Bir gün Vəzir Pərvanə öz sarayında söhbət və səma məclisi tərtib etmişdi. Həzrəti Mövlana sarayın qapısına gəlir, içəri girməyib orada gözləyir. Dostları və dərvişləri hamısı içəriyə girdikdən sonra özü də məclisə daxil olub bir yerdə oturur. Hüsəməddin Çələbi Mövlanadan sarayın qapısında uzun müddət gözləyərək ən axırda girməsinin səbəbini soruşduqda bu cavabı alır: – Əgər biz hər kəsdən əvvəl saraya girsəydik, bizdən sonra gələn dostlarımızın bəzilərinin içəri girmələrinə qapıda duranlar mane ola bilərdi. Onlar da söhbətimizdən məhrum qalardılar. Əgər biz bu dünyada dostlarımızı bir şahın sarayına sala bilməsək, sabah Qiyamətdə onları axirət sarayı olan Cənnətə necə sala bilərik? Mövlana bu davranışı ilə dostlarına, yoldaşlarına qarşı vəfa göstərmişdi” (3, 30).

Göründüyü kimi, Mövlana əhatəsində və ya çevrəsində olanlara sadəcə nəsihət etməklə öz düşüncələrini ifadə etməmişdir, həmçinin öz ömür və həyat yolunda davranışları ilə nümunə rolunu oynamışdır.

Mövlana yanaşmasından fərqli olaraq bir çox xalqların tərbiyə üsullarına nəzər salan zaman görürük ki, onların tərbiyə üsulları çox ağır və sərt və ya fərqli olmuşdur. Məsələn, yəhudilərin tərbiyəsində uşağa bədən cəzası verilmişdir. Mövlana dövründən də bir az arxaya baxsaq (XI-XII əsrlər) yəhudilər arasında belə bir fikir geniş yayılmışdır: “Çubuq işlətməyən ata uşağını sevmir, uşağını sevirənsə, onu cəzalandırmalısan”. Yenə də italyan pedaqoq Mark Fabiy Kvintilian Mövlanadan fərqli düşüncədə olmuşdur. O, uşağın tərbiyəsində nümunənin əhəmiyyətini pis yoldaşların təsirindən uzaq saxlamağı məsləhət görürdü.

Belə qənaətə gəlirik ki, tərbiyə üsulları ən layiqli şəkildə islamın müqəddəs kitabı olan “Qurani-Kərim”də və Məhəmməd Peyğəmbərin (ə.s.), Həzrəti Əlinin (ə.s.) sünnələrində əhatəli şəkildə öz əksini tapmışdır. İslamın tərbiyə üsulları arasında “Həzrəti Əli (ə.) şəxsiyyətinin təşəkkülündə tərbiyənin gücünə böyük əhəmiyyət vermiş və onu geniş mənada başa düşmüşdür” (4, 42). Biz də belə qənaətə gəlirik ki, Mövlana məhz Həzrəti Əlinin (ə.s.) həyat yolundan ibrət alaraq “dövrün açıq-saçıqlığından, təkəbbüründən, hökmündən azad olmuş, əsl insana xas” mənəvi keyfiyyətlər kəsb etmişdir.

Xalq arasında belə bir deyim var: “Heç kimə lağ edib ağzını əymə, ağzın əyri qalar”. Bu mənada, Mövlana yaradıcılığı boyu verdiyi tərbiyə nümunələrində kiməsə rişxənd etməyi, “ağz əyməyi” həm günah, həm də eyib saymışdır. Həmçinin, bu tipli insanları Mövlananın sözləri ilə desək arsız və sırtıq adam hesab etmişdir. “Məhəmməd Peyğəmbərin adını istehzayla çəkən arsız və sırtıq şəxs ağzının əyilməsi” (1, 76), “Qarğanın Şanapipiyə rişxənd etməsi” (1, 110) və yaxud “Yəhudi şahın – “Niyə yandırmırsan?!” deyərək odu məzəmmət etməsi” (1, 77) və s. kimi hekayələrindəki əxlaqi söhbətlər dediklərimizə əyani sübutdur. Qeyd etmək lazımdır ki, əxlaq carçısı Mövlana əsərlərində Nizami Gəncəvi irsindən (“Sirlər xəzinəsi” əsərindən) bəhrələnməmişdir. O da, insanları tərbiyələndirməyin yolunu heyvanlar, quşlar dili ilə və ya ünsürlər yolu metodunda görmüşdür. Mövlana göstərir ki, pis ruhlı, pis düşüncəli adamların işi ancaq pak adamlara lağ etmək, ağz əymək, istehza etmək, tənə etmək və s. ibarətdir. Mövlana belələrini qabiliyyətsiz, cahil adlandırır və Tanrının gözündən düşmüş adamlar hesab edir:

...O, Əhmədin adını, çəkdi ağzını əydi,
İstehza etdiyi üçün, ağzı qulağa dəydi.
Gəldi onun yanına, dedi: - Əhməd təmas et,
Batini elm sahibi, məni eybdən xilas et,
Sənə tənə edirdim, çünki mən cahil idim,
Əfsus ki, bilməmişdim, çünki naqabil idim. (1, 76).

Nəql edilir ki, “bir gün bir məclisdə Mövlanaya müxalif olan alimlərdən biri şeyx Nəcməddin belə deyir: – Bu gün Mövlana bu məclisə gələrsə və nə söyləyərsə, “xeyr” deyəcəyəm. Məclisdə olan Sədrəddin Konyəvi bu davranışın yanlış olduğunu nə qədər anlatmaq istəyirsə də, ona mane ola bilmir. Bir az sonra Mövlana məclisə gəlir və ilk söylədiyi söz də “La ilahə illallah, Muhəmmədin Rəsulullah” olur. Şeyx Nəcməddin Mövlananın bu kəraməti qarşısında aciz qalır və təbii ki “xeyr” deyə bilmir. Susur və sonra da üzr istəyir” (3, 43).

Pis niyyətli, paxıl, ədəbsiz adamlar söz danışanın sözünü kəsər, birisi şərh bəyanında səhv danışarsa sonadək gözləməyib durar rişxəndli cavab verər, ələ salar. Mövlana yazır ki, Tanrı belə adamların eybini ədəb-ərkan sahibli insanlara etdiyi tənələri ilə açır və camaat-xalq içində üznlərini qara edir.

Tanrı əgər bir şəxsən, açmaq istəsə eybin,
Onun meylini salar, paklara tənə etsin (1, 77).

Mövlana Cəlaləddin Rumi yaradıcılığında tərbiyə üsullarından daha çox öyüd-nəsihət və qəlbi küsdürməyəcək, qəlbə toxunmayacaq, qəlbə xal salmayacaq şirin məzəmmət yollarından istifadə etmişdir.

“Öyüd vermək, tərbiyə etməkdir” (2, 342) – deyən Mövlana yaradıcılığında böyükklərin öyüd-nəsihətlərini dinləməyi və əməl etməyi əsas götürmüş, yaşayış qaydalarının məcmusu və həyat dərsləri kimi bu fikirləri böyük rol oynamışdır. Mövlana tək övladları Sultan Vələd, Əlaəddin, Əmir Alim Çələbi və qızları Məlikə, Kimya üçün yox, xitabən digər gənclər, şagirdlər, tələbələr və onu oxuyan-öyrənənlər üçün də öyüd-nəsihətlər söyləmişdir.

Nə qədər böyükklərin, məsləhətin rədd etsən,
Bütün əməllərindən sən bil ki, naümidсэн (1, 96).

Mövlana yaradıcılığında “Qurani-Kərim”, peyğəmbər kəlamları, o cümlədən xeyirxahlıq, ədalət, haqq sözü demək, ədəb qaydaları, tərbiyə və onun tərkib hissələri haqqında, elmlə tərbiyənin vəhdəti haqqında, anaya, ataya, yaxın qohumlara, məhəbbət, böyüyə hörmət, kiçiyə qayğı, ümumbəşəri normalar və insani hissələr tərbiyənin əsasını, məhək daşını təşkil edən fikirlərdir.

Sonda belə nəticəyə gəlirik:

➤ Mövlana tərbiyədə vasitə, üsul və tərzərdən faydalanmağın birinci mahiyyətini sözün qüdrətində tapmışdır. Sözü “insanın əbədi dostu”, “can məməsindəki süd” hesab etmişdir.

➤ Mövlana Cəlaləddin Rumi təbiyəçini daşa, atəşə bənzədirsə tərbiyə olunanı da dəmirə bənzətmişdir.

➤ Mövlana Cəlaləddin Rumi fikrini bəzən nağılla, bəzən sözlə, bəzən də sadəcə baxışlarla deməyi bacaranları, həmçinin sözü anında, zamanında deməyi bilənləri əsl pedaqoq saymışdır.

➤ Mövlana Cəlaləddin Rumi uşaqlara hələ balaca yaşlarında dünya malına qəlbə məhəbbət bəsləməməyi, tamahkarlığa nifrət bəsləməyi məsləhət görmüşdür.

➤ Mövlana Cəlaləddin Rumi peyğəmbərlərin, imamların, sufilərin nümunə dolu həyatlarından bəhrələndiyi kimi, öz şəxsi həyatındakı nümunə üsulları ilə ətraf aləmə bir örnək olmuş, tərbiyə olunanlara müsbət təsir göstərmişdir.

➤ Mövlana Cəlaləddin Rumi yaradıcılığında tətbiq olunan tərbiyə üsullarından – tövsiyə, məsləhət, təqdir etmə, alqışlama, öyüd-nəsihət, inandırmaq və alıxdırmaq kimi üsullardan məharətlə bəhrələnmişdir.

Ədəbiyyat

1. Mövlana Cəlaləddin Rumi (Tərcümə Səfər Hökməli oğlu Şirinovundur). Məsnəviyyat Məsnəviləri. Bakı: 2007, 351 səh.
2. Mövlana Cəlaləddin Rumi. Məsnəvi. Üç cildə. I cild (I və II dəftər). Naxçıvan: “Əcəmi” Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi, 2012, 504 səh.
3. Mövlana Cəlaləddin Rumi. Eşq pərvanəsi (Tərcümə edəni Muxtər Cəfərov). Bakı: Nurlar, 2013, 264 səh.
4. Kamal Camalov. Pedaqoji-psixoloji fikrin inkişafı sələflərdən xələflərə (Dərs vəsaiti). Bakı: Elm və təhsil, 2019, 222 səh.

Göndərib: 14.06.2021

Qəbul edilib: 19.06.2021